

Slovo Emilijana Cevca in Marijana Zadnikarja od Loke

Naneslo je, da pišem za naše bralce o dveh akademikih, velikih in plodovitih ustvarjalcih, pomembnih umetnostnih zgodovinarjih, o dveh imcnitnih ljudeh, ki sta preminula v tem letu, letu 2006. Nič si ne domišljam, da imam o njima povedati kaj tehtnega, novega ali sploh kaj koristnega. Za kaj takega so že poskrbeli drugi. Ob njuni osemdesetletnici so jima na njenem matičnem Umetnostnozgodovinskem inštitutu Franceta Steleta v Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU izdali obsežna zbornika. Dr. Emilijanu Cevcu leta 2000 in dr. Marijanu Zadnikarju naslednje leto. Skupaj več kot tisoč strani! Celi letošnji Loški razgledi bi bili komaj dovolj za njuno solidno predstavitev. Oba sta se na nek poseben način dotaknila Loke in mene osebno.

»Morda med slovenskimi kulturnogeografskimi predeli ni ozemlja, ki bi bilo za umetnostnega zgodovinarja mikavnejše in zgovornejše, kot je prav škofjeloški prostor.« Tako je začel dr. Emilijan Cevc svoj prispevek Umetnostni pomen škofjeloškega okoliša v prvi številki Loških razgledov. Naši kraji so mu bili še posebno pri srcu. Njegovih sedemintrideset tehtnih prispevkov v Loških razgledih je slednjim dalo sloves kakovostnega zbornika. Ostal nam je zvest do konca. Njegovo zadnje delo, Crngrobska slika Brezmadežne po Bernardu Castelli, je bilo posvečeno njegovi posebni ljubezni, cerkvi Marijinega vnebovzvetja v Crngrobu. Ko je bila dragocena slika po njegovem predlogu leta 2001 restavrirana in vrnjena na svoje mesto, nam je tam na znanstvenem simpoziju še zadnjič javno zapel strokovno utemeljen slavospev crngrobskim umetninam. Istega leta je dr. Emilijan Cevc postal častni član Muzejskega društva Škofja Loka. Huda bolezen ga je kmalu prikovala na dom. Kadar sem mu prinesel Loške razglede na dom, je bil z mislijo v Loki. Razgovoril se je o gotskem razpelu iz Crngroba, o Starcu Gašperja Porente, o kamnitem fragmentu »bavarske romanike« in dveh gotskih sklepnikih stare starološke cerkve v lapidariju Loškega muzeja. Ni mu bilo odveč priti s soprogo Anico v Binkelj pogledat Mrtančevega trpečega Kristusa, niti v Bitenčev mlin kamniti relief Alučovega leva. Nama z Ano je zaupal neprecenljive informacije o dr. Ivanu Veiderju in usodi njegove knjižnice. Z otožnostjo in vdanostjo v usodo se je poslovil od svo

jega neuresničenega kronskega dela, monografije o Crngrobu. Pač pa naju je napotil k fotografu Marijanu Smerketu, od katerega smo dobili v Staro Loko več kot trideset mojstrskih diapozitivov iz Crngroba. Če bo kdaj izšla monografija o Crngrobu, bo to v velikem delu tudi zasluga dr. Emilijana Cevca.

Delo dr. Marijana Zadnikarja poznamo predvsem po njegovih številnih monografijah in študijah slovenskih kartuzij ter cisterc, vodnikov Gospe Svete, Hrastovelj, Martjancev, Ptujске Gore, Rotunde v Selu in drugih cerkva ter umetnostnih spomenikov. Koristno sem uporabil njegove izsledke iz Gradiva za umetnostno topografijo Kočevske in o stari starološki cerkvi iz njegove Romanske umetnosti na Slovenskem. To slednje, kakor tudi njegova druga, pravzaprav tretja knjiga, Slovenska znamenja, so vredna naše, loške pozornosti. S pomočjo njegovega opisa in fotografije kamnite hišice gotskega pokopališkega znamenja, ki stoji na Blejskem otoku, smo prišli na sled izginuli starološki znamenitosti. Ta najdba, kakor tudi pleterske »štimate« in opus izginule kočevarske sakralne dediščine, so

mi dr. Marijana Zadnikarja še posebej priljubile.

Na oba, dr. Emilijana Cevca (1920–2006) in dr. Marijana Zadnikarja (1921–2006) pa me veže tudi skupno raziskovanje življenja in dela starološkega kaplana in župnika ter umetnostnega zgodovinarja dr. Ivana Veiderja, ki smo se ga letos, leta 2006, spominjali ob 110-letnici njegovega rojstva.